

כארי יתנשא

נידונים בהלכה וגנוזות מתורת רבינו מרן פוה"ד הגר"י זילברשטיין שליט"א

יו"ל ע"י מערכת 'אוצר הפרשה' – גיליון מס' 37

'אבני חמד'

משיא ומתן בענינים שונים מבנו חביבו של מרן שליט"א הגאון רבי אברהם יעקב זילברשטיין שליט"א, כפי שנדפס בספריו – ובהם תירוצים והערות ממרן רבינו שליט"א

בענין מאי חזית כשאחד יותר מקודש

משוח מלחמה קודם להצלה, ופרש"י (בד"ה להחיותו) דלכן משוח מלחמה קודם לסגן משוח דציבור צריכים לו למשוח מלחמה לצורך מלחמה יותר מסגן עכ"ל. הרי שהקדימה נמדרת לפי צורך הציבור למי הם צריכים יותר, לעומת זאת כלל זה של 'מאי חזית דדמא דידך סומק טפי', לא תלוי במי שמביא יותר תועלת לעם ישראל אלא בקיום דברים דגורמים לחיבוות לפני השי"ת, ויתכן שראובן מביא תועלת רבה וחשובה יותר לאומה הישראלית, אך מאידך שמעון חביב יותר לפני בוראו מראובן. לדוגמא, נאמר במסכת תענית (דף כא) אבא אומנא הוי אתי ליה שלמא ממתיבתא דרקיעא כל יומא ולאביי כל מעלי יומא דשבתא... הוה קא חלשה דעתיה דאביי משוח דאבא אומנא, אמרו ליה לא מצי למעבד כעובדיה יעו"ש. הרי שהייתה חביבות מיוחדת לאבא אומנא עד כי כך שהדבר גרם לאביי עמוד התורה בעם ישראל חלישות הדעת, ובכל זאת מסתבר שאם היה אביי ח"ו טובע בנהר וגם אבא אומנא היה טובע, היו צריכים להציל את אביי, כי הוא גדול האומה בתורה ומביא יותר תועלת לאומה אעפ"י שיש חביבות מיוחדת לאבא אומנא שאין אותה למשהו אחר, נמצא דתועלת לחוד וחביבות לחוד. וזה אפשר אולי ליישב קושיית הקובץ שיעורים, שאמנם ביחס לקדימה בהצלה ישנם כללים של תועלת מרובה לאומה, אבל בנוגע לימאי חזית אין מתחשבים בכללים של תועלת אלא בחביבות הנפש להשי"ת ובזה אין אתנו יודע מי הוא החביב יותר (אבני אש ח"א עמ' נ).

קיימא לן שאם עכו"ם אונס אדם שירצח את חבירו, יהרג ולא יעבור, דמאי חזית דדמא דידך סומק טפי. ופירש"י דמי יודע אם נפש חביבה יותר מנפש חבירך. והקשה הקובץ שיעורים (אות ה) דהרי בסוף הוריות תנן דכל המקודש מחבירו קודם לחבירו, ואם ראה שנים טובעים מקדים להציל המקודש, ולמה לא נימא כן גם לענין רציחה שאם הוא מקודש יותר מחבירו דמו סמיק טפי ויכול להרוג חבירו ולהציל את עצמו.

ונראה ליישב דדינא דכל המקודש הוא דין בדיני קדימה, וזה יתכן רק בהצלה שהנידון הוא את מי להקדים ובזה אמרינן שהמקודש קודם, אבל ברציחה הרי צריך היתר לרצוח, וההיתר יכול להיות רק בדינא ד"וחי בהם", וכיון שכל ההיתר של וחי בהם הוא שהצלת נפש מיישראלית מתירה לעבור איסורים, לכן בזה אמרינן בכל גווני מאי חזית וכו', שהרי לא תהיה כאן הצלת נפש מיישראלית, ומה שהמציל את 'המקודש יותר' לא סגי להתיר איסור רציחה.

ואאמור שליט"א תירץ דיסוד הקדימות שבמסכת הוריות תלוי במי שעם ישראל זקוק לו ביותר, ומצילים את זה שמביא להם יותר תועלת, כמבואר ברמב"ם בפירוש המשנה סוף הוריות וז"ל, ידע שאמרו הנ"ל החכם קודם למלך... לפי שהחכם תועלתו לאומה גדולה מאד, עכ"ל. וכך מוכח ממסכת הוריות (דף יג ע"ב) שמשוח מלחמה קודם לסגן, ואעפ"י שקדושת הסגן גדולה יותר, בכל זאת

אוסף שמועות

האם יש כח גברא בברז שנפתח לבד ע"י חיישנים

בהרבה מקומות מותקן כיום ברז שנפתח מאליו כאשר מניחים תחתיו ספל או את היד, וזה ע"י חיישנים שמרגישים בהנחת היד והספל. ויש להסתפק במי שאין לו ספל, האם יכול בשעת הדחק ליטול ידיו מברז זה, ולהחשיב את המים הבאים על ידיו מכח העברת היד לפני הברז מכח גברא, או לאו. ופסק רבינו, דמכיון שהוא עשה פעולה שגורמת לפתיחת הברז, נחשב הדבר מעשה שלו ממש (וישמע משה ח"ד סי' נח).

האם יש דין דבר שטיבולו במשקה בפרי שהוצא מהמקור ויש עליו לחות

שאלה: פסק השו"ע סי' קנח ס"ד: אם אוכל דבר שטיבולו באחד משבעה משקין וכו', צריך נטילה בלא ברכה. ואף שהמג"א כתב דנוהגים להקל בזה יש להם על מי שיסמכו, מ"מ רבים נוהגים כדעת רוב האחרונים שצריך נטילה. ויש להסתפק מה הדין בפרי שהונח במקור וכשהוציאוהו הצטברה עליו לחות [לחות זו אינה באה מן המקור אלא מן

האוויר שבחוץ - באוויר יש אדי מים, וכאשר הם פוגעים בפרי שהוא קר יותר מן האוויר, הם מתעבים והופכים לטיפות מים על גבי הפרי], האם חשיב מחמת לחות זו דבר שטיבולו במשקה וחייב נטילה או לאו.

הגאון רבי שמאי גרוס שליט"א פסק שלכאור' דין זה ממש הוא המבואר במשנה דמכשירין (פ"ב מ"א): זיעת בתים בורות שיחין ומעורות טהורה, ופירש הרע"ב: אינה מכשרת הזרעים לקבל טומאה. ומכאן יש ללמוד שזיעה זו אין עליה שם מים כלל ואינה מכשירה את הפירות. ורבינו הסכים לדבריו ולראיתו. (וישמע משה ח"ד סי' נט).

...

האם חייבים לברך על ציפס באמצע סעודה

שאלה: יש להסתפק באדם שאוכל מממתק [חטיף] הנקרא 'ציפס', האם צריך לברך עליו בורא פרי האדמה כדין מי שאוכל דבר שלא לשביעה אלא לתענוג שמברך עליו בסעודה, או שמכיון שהציפס עשוי מתפוחי אדמה שעיקרם נאכלים לשובע ולמזון אין מברכים עליו בשעת הסעודה.

פסק רבינו, שלעולם אין לברך על ציפס באמצע הסעודה, דמכיון שתפוחי אדמה הם מזון עיקרי שנאכל בכל סעודה לשם שביעה, גם אם מכינים אותו בצורה מיוחדת אין זה הופך אותו לקינוח, ויש לו דין של מזון גמור שאין מברכים עליו בשעת הסעודה (וישמע משה ח"ד סי' סב).

...

לאכול לפני בהמת שכנו

שאלה: למשפחת כהן יש בחצר אוזנים ותרנגולים, והם נסעו לנופש לכמה ימים. הם בקשו משכניהם משפחת לוי להיות אחראים לשלום בעלי החיים ולהאכילם ולהשקותם בימים שבהם ייעדרו מהבית. נסתפק הרב לוי האם מותר לו לאכול לפני שהאכיל את החיות של משפחת כהן, או שמכיון שכעת המזונות של בעלי החיים מוטלים עליו, חייב להאכילם קודם שיאכל, כמו שלמדו חז"ל מן הפסוק 'ונתתי עשב בשדה לבהמתך', ואח"כ "ואכלת ושבעת".

ופסק רבינו שהרב לוי אינו מחוייב להקדימם לפני אכילתו (וישמע משה ח"ד סי' סג).

...

ברכתו של לפתן [קומפוט] העשוי מתפוחים אננס וג'לי

שאלה: לפתן העשוי מב' מינים שונים שאחד מהם מרובה מחבירו, הולכים אחר הרוב ומברכים רק על המין המרובה. יש להסתפק באופן שאין רוב באחד מהמינים, כגון שנעשה שליש מתפוחים שברכתם העץ, שליש מאננס שברכתו אדמה, ושלש מדבר שברכתו שהכל כגון ג'לי וכדו' - האם מברך על כל דבר בפני עצמו, או שמברך ברכה אחת על הכל.

ואמר רבינו ששמע מחמיו מרן הגרי"ש אלישיב זצ"ל, שאם הפירות חיים [סלט פירות] יש לברך על כל מין בפני עצמו, ואם הם מבושלים, יש לברך ברכת שהכל בלבד ולפטור בזה את כל התערובת (וישמע משה ח"ד סי' סח).

...

בירך מזונות על מאכל בלא מלח ואח"כ הוסיף מלח

שאלה: אדם בירך מזונות על מאכל כגון אורז ופתיתים וכדו', וכשטעם נוכח לדעת שהמאכל חסר מלח, ולכן הוסיף מלח. הנה בשעת הברכה לא היה בדעתו על המלח ולא היה המלח טפל למאכל ולא נפטר בברכתו, וחייב לברך עליו עכשיו, אולם כעת אינו יכול לברך עליו שהרי אינו עומד בעין אלא מעורב במאכל, כיצד יעשה.

ופסק רבינו, נראה שיש לברך, כיון שהמלח עשוי לטעם, וטעם אינו בטל, והרי אמרו חז"ל אסור ליהנות בעולם הזה בלא ברכה, והמלח ממתיק את האוכל וגורם הנאה גדולה, ולכן יש לברך עליו (וישמע משה ח"ד סי' ט).

סימן טוב ומזל טוב יהא לנו ולכל ישראל

ברכות ואיחולים נשגב מעומקא דליבא
לנכדו חביבו ותלמידו הגדול של מרן רבינו
שליט"א

הרה"ג ר' **אריה זילברשטיין** שליט"א

המזכה את הרבים מתורת זקנו הגדול
שליט"א

בגליון 'אוצר חמד' ובגליון 'כארי יתנשא'
ועוד...

לרגל הולדת בנו בכורו בשעתומו"צ

יהי רצון שיזכה להכניסו בבריתו של אאע"ה בעתו ובזמנו

ולגדלו לתורה ולחופה ולמעשים טובים

ולהמשיך בעבודת הקודש להגדיל תורה ולהאדירה

מתוך בריות גופא ונהורא מעליא, וכל טוב סלה!

נבקש מכל הקוראים: מכל מי שיש לו באוצרותיו תשובות בכת"ק ממרן רבינו שליט"א, אם יוכל לשגרם למערכת, ונפרסמם כאן בגליון לזיכוי תועלת הרבים. אין להעתיק ללא רשות בשופר"א. לתרומות והנצחות לסיוע הוצאת הקובץ יש לפנות למערכת דברי חמד.

הערות הארות והוספות יתקבלו בברכה במייל מערכת

'דברי חמד': a0527642209@gmail.com

ניתן להעטרף לרשימת התפוצה בשליחת מייל לכתובת הנ"ל. -

נערך ע"י 'אוצר הפרשה': a169258235@gmail.com